

Journalismin New Deal

Jay Rosenin haastattelu

"En tutki journalismia, luon suhteita journalisteihin," on yksi monista iskulauseista, joilla yksi yhdysvaltalaisen Public Journalism - ajatuksen arkkitehteistä, Jay Rosen, itseään esittelee. Tämä New Yorkin yliopiston journalismin apulaisprofessori on vetänyt kolmisen vuotta projektia Public Life and the Press, joka pyrkii rakentamaan siltaa journalistien ja klassisen amerikkalaisen demokratia- ajattelun välille. Yhteydelle on Rosenin mukaan nyt suurempi tilaus kuin koskaan. Yhdysvaltaista kansalaisyhteiskuntaa vaijaa toivottomuus ja epäluulo, joka ei heijastu vain politiikkaan ja poliittikkoihin vaan myös tiedotusvälineisiin ja journalismiin. Samalla kun julkinen elämä ja yhteisölliset siiteet (public life) ovat menettäneet merkitystään, myös journalismi on menettänyt arvoaan niin kansalaisten kuin journalistien itsensäkin silmissä.

Public Journalism - liikkeen aktivistit uskovat, että muutos alkaa kahtaalta, yhtäältä journalismin omista käytännöistä, toisaalta niitä motivoivasta ja hedelmöittävästä teoriasta. Journalismin uusien käytäntöjen pitäisi etsiä aiheensa ihmisten arkipäivästä ja heidän ongelmistaan. Tähän 'kansalaisten asialistan' etsintään journalismia velvoittaa ennen kaikkea sille demokraattisessa teoriassa varattu ainutlaatuinen rooli, joka toimitusten pitäisi ottaa vakavasti.

Journalismi on Rosenille ennen kaikkea julkisen taitoa (public art). Journalistit uudistavat journalismin, Rosen uskoo, mutta sanoo samaan hengenvetoon, että toimittajat myös tarvitsevat uutta sanastoa ja käsitteistöä kulttuurisen muutoksen käsikassaroiksi. Ja tämä on Rosenin oma työsarka.

Public Journalismin sanoma rakentuu kolmen pilarin — argumentin, käytäntöjen ja keskustelun — varaan. Argumentin mukaan journalismin tulee tehdä voitavansa kansalaisuuden, yhteisönsä ja demokratian hyväksi. Mutta toiseksi liike myös etsii uusia journalistisia käytäntöjä ja kokeiluja. Kokeiluilla on kaksisuuntainen suhde liikkeen filosofiaan. Yhtäältä kokeet havainnollistavat argumentteja, toisaalta argumentit kasvavat ja kehittyvät kokeilujen tuomista kokemuksista. Kolmanneksi kansalaisjournalismi virittelee yhteiskunnallista keskustelua tai jopa liikehdintää, joka pohtisi demokratian, journalismin ja kansalaisten välisiä suhteita. Liike on saanut tukea erityisesti Yhdysvaltain Keski- Länneestä ja eri puolilta sisämaata. Rannikoille ja suurkaupunkeihin liike ei ole juurikaan onnistunut murtautumaan.

Liikkeen käytännöllisyydestä seuraa, että sen kirjallinen tuotanto on vielä varsin suppea. Perusargumentit ovat tiiviisti esillä Rosenin omissa artikkeleissa (Rosen 1991 ja 1994), sekä hänen yhdessä Davis Merrittin kanssa kirjoittamassaan ohjelmallisemmassa tekstissä (Rosen & Merritt 1994). Näiden lisäksi Merritt summaa kansalaisjournalismin keskeistä sanomaa sekä omaa 35- vuotista journalistin uraansa — ja vähitältäistä kääntymystään 'kovasta reporterista' kansalaisjournalistiksi J tänä vuonna ilmestyneessä teoksessaan Public Journalism and Public Life. Why Telling the News Is

Not Enough (Merritt 1995). *Public Journalism on kohdannut Yhdysvalloissa myös kovaa arvostelua. Public Journalism on synnyttänyt Yhdysvalloissa vilkasta keskustelua (ks. esim. American Journalism Review, September 1994 tai St. Louis Journalism Review July/August 1995). Liikettä kohdanneessa kritiikissä on noussut esiin ainakin kaksi perusteemaa. Yhtäältä liikkeen ajatuksissa ei nähdä mitään uutta, vaan niitä pidetään osana 'vastuullisen journalismin' ikaikaisia tavoitteita. Toisaalta Public Journalismia on arvosteltu yrityksestä kajota journalistien ammatilliseen itsenäisyyteen. Arvostelijoiden mukaan Public Journalism ehdottaa professionaalisuudesta tinkimistä populismin ja lehtitalojen kaupallisten intressien hyväksi. Yhdysvalloissa journalistit ovat myös sitä mieltä, että sitoutuminen yhteisöjen ongelmiin itse asiassa heikentää journalismin uskottavuutta, jos lehti sitoutuu tukemaan sitä tai tätä näkökulmaa. Public Journalismia ja asianajojournalismin yhtäläisyyksiin on kiinnittänyt huomiota myös Heikki Luostarinen (1995).*

Liikkeen ideoiden suomenkielisen esittelyn kiusallisin, mutta samalla yksi kiinnostavin ongelma, on liikkeen nimen kääntäminen. Pulmia aiheuttaa ensiksikin suomen kielen sanaston suppeus; erottelua yleisöön julkisesti aktiivisena joukkona (public) ja tietyn sanoman vastaanottojaryhmänä (audience) on suomeksi vaikea luontevasti tuottaa. Toiseksi, ja edellistä selittäen, suomalaisesta puheesta tuntuu puuttuvan sellainen virallisten julkisten rakenteiden ulkopuolista 'yhteisöllisyyttä' korostava puheta- pa, joka Yhdysvalloissa lienee yleisempää.

Oheisessa haastattelussa nämä ongelmat on ratkaistu jättämällä projektin itsel- leen antama nimi pääosin kääntämättä. Kun itse asiasta (public) haastattelussa puhu- taan, termi on käännetty vaihtelevasti, idean eri aspekteja korostaen (julkinen yhteisö, toimiva yleisö, kansalaisjournalismi, jne). Sinänsä kiinnostava on Rosenin ajatus, että suomen kieleen pitäisi luoda termit tarvittavaa erottelukykyä tuottamaan.

Miten kuvaisit Public Journalism - liikkeen nykytilaa?

— Asiaa pitää pohtia jokaisella liikkeen kolmesta ulottuvuudesta. *Argumentti* on nyt käytäntöjä edellä. Tiedämme enemmän liikettä elävöittävästä ajatuksista ja sen kä- sitteistöstä kuin siitä, miten kaiken pitäisi tarkalleen käytännössä toimia.

— Käytäntöjen suhteen olemme — alkuperäisten, innostavien kokeilujen jälkeen — nyt paljon vaikeammassa vaiheessa. Joudumme pohtimaan, miten ajatukset toimi- vat päivittäisissä rutiineissa. Public Journalism alkoi kokeiluina, jotka poikkesivat totu- tusta. Yleensä erilaisten kokeilujen vaikeuksia ovat yhtäältä niiden kalleus ja toisaalta se, että ne sallivat journalismin kovan ytimen jatkaa toimintaansa entiseen malliin. Nyt koetamme selvittää Public Journalismia elintilaa päivittäisissä rutiineissa.

— Myös liikkeen kolmas aspekti, *keskustelu*, on tullut uuteen vaiheeseen. En- simmäistä vaihetta voisi kuvata tietoisuuden nostamiseksi. Piti saada ammattilehdet ja *New York Times* kirjoittamaan meistä, piti päästä ammatillisiin kokouksiin puhumaan ja ylipäättään herättämään huomiota. Emme tietenkään itsetarkoituksellisesti pyrkineet nostamaan ristiriitaisia tunteita, mutta niin siinä vain kävi. Nyt tämä alkuvaihe on ohi. Ihmiset alalla ovat kaikki kuulleet Public Journalismista. Nyt heidät täytyy saada kes- kittymään siihen, mitä oikein ajamme takaa, vastaanottamaan esittämääme kritiik- kiä. Ja keskustelua täytyy pystyä laajentamaan kapean ammatillisen piirin ulkopuolel-

le. Mukaan on saatava enemmän tutkijoita, journalismin opettajia, myös ihmisiä kansalaiselämän muilta aloilta.

Public Journalism - liike puhuu journalistisen kulttuurin muuttamisesta. Toisaalta osaa nykyisistä toimintatavoista ja käytännöistä pidetään toimivina. Miten nämä kaksi asiaa ovat sovittavissa yhteen?

Jay Rosen

— Yritän vastata lääketieteestä poimitun analogian avulla. Yhdysvalloissa lääketiede juuttui aikanaan eräänlaiseen tautimalliin. Lääkärit olivat kiinnostuneita ihmisistä tauti- tai ongelmakimppuina. Parantaakseen nämä taudit lääketiede kehitti joukon hienostuneita ja tehokkaita taitoja ja tekniikoita. Samaan aikaan melkein lääkärit kuitenkin unohtivat ajatella terveyttä. Niinpä noin 15 vuotta sitten syntyi eräänlainen reformiliike. Sen mukaan ihmiset on myös pidettävä terveisinä, ei vain parannettava sairauksista. Tavallaan tämä edellytti täydellistä toimintafilosofian muutosta. Siitä huolimatta monet tautikeskeisen ajattelun kehittämät tekniikat olivat aivan toimivia.

— Journalismissakin on perinteisesti paljon hyvin tehokkaita konventioita ja tapoja, jotka voidaan säilyttää, mutta uudenlaisen filosofian sisällä. Public Journalism on tämä filosofia, mutta se on myös lähde, josta syntyy uusia toimintatapoja. En usko että tässä pohjimmiltaan on ristiriitaa.

Ammatillista identiteettiä ei kai kuitenkaan uusinneta yksinomaan filosofiassa, vaan ennen kaikkea käytännön toimissa. Kuinka voimme pitää osan vanhoista käytännöistä, mutta muuttaa toiminnan filosofian?

— Kysymys puuttuu yhteen liikkeen suurista haasteista ja ongelmista. Ammattitoimittajalla on toki filosofia, tai ideologia, ja etenkin Yhdysvalloissa tuo filosofia tiivistyy parhaiten lausumassa: 'Meillä ei ole mitään filosofiaa, me vain raportoimme uutiset'. Objektiivisuudella tarkoitetaan usein juuri tätä. Mutta objektiivisuus amerikkalaisessa journalismissa tarkoittaa monia asioista. Jotkut niistä ovat hyvin tärkeitä ja säilyttämisen arvoisia. Mainitsemani 'filosofiattomuus' on kuitenkin hyvin turmiollinen piirre.

— Public Journalismille avautuu tässä kaksitahoinen ongelma. Ensinnä, journalistit on saatava tunnustamaan ja panemaan merkille, että heillä on oma näkökulmansa maailmaan, ammatillinen filosofia, yhdenlainen ideologia. Toiseksi, meidän on saatava heidät muuttamaan se. Tämän vuoksi Public Journalism on kolmen aspektin liike: argumentin, käytäntöjen ja keskustelun.

— Liikkeessä on mukana ihmisiä, jotka jättäisivät filosofian sikseen. He sanovat: 'Let's just do it!'. Ymmärrän heidän kärsimättömyytensä, mutta ajattelen myös että he ovat harhaanjohtettuja. Sillä ilman muutosta filosofiassa tekniikat ovat vain nippu uu-

sia kikkoja. Ja sellainen vaara on olemassa. Minä tavoittelen perustavaa laatua olevia muutoksia ammatillisessa filosofiassa. Jos sellaisia ei tapahdu, Public Journalism on minun näkökulmastani epäonnistunut. Jos emme onnistu muuttamaan journalismin ydinarvostuksia, emme pääse kovin pitkälle.

Voisitko hiukan havainnollistaa näitä uusia käytäntöjä? Miten niitä voidaan tuottaa tiukoissa taloudellisissa, poliittisissa etc. suhteissa, joissa uutisorganisaatiot lukuisten tutkimusten mukaan toimivat?

— Otan ensiksi esimerkin, joka ei ole Public Journalismin piiristä, mutta valaisee asiaa. Amerikkalaisessa politiikassa mainonta kiihtyi joitakin aikoja sitten yhä voimakkaammaksi. Siitä tuli yhä enemmän vaalikampanjan ydin niin kansallisessa kuin paikallisessa politiikassa. Journalistit tajusivat, että heidän täytyi jotenkin vastata siihen, että kampanjat olivat siirtyneet puhujalavoilta ja kokouksisista mainoksiin. Niinpä kehitettiin ns. mainosuutisointia (add watches), joissa mainoksia arvioidaan ja arvostellaan. Tässä on yksi innovaatio, eräs vastaus uudenlaiseen politikointiin, eikä sitä ollut kovin vaikea keksiä tai toteuttaa.

— Varsinaisesti Public Journalismin uusissa käytännöissä voisi olla kyse jostakin seuraavanlaisesta. Kirjoittamisen tapoja voisi kehittää, pitäisi keksiä uusia uutislähteitä, kannattaisi miettiä uudelleen ketä pidetään edustavana tai relevanttina äänenä tässä tai tuossa ristiriidassa. Pitäisi miettiä uusia raportoinnin rutiinikohteita (beats) ja pohdita, miten maailma jaetaan niihin. Monenlaiset uudet raportoinnin kohteet ovat mahdollisia. Ja toimitusten rutiineja voidaan kehittää myös talon sisällä. Voitaisiin etsiä tapoja, joilla lehti arvioi omia tekemisiään. Samoin lehti voisi ennakoida sitä, mitä se aikoo tehdä. Joka päivä viimeistään viideltä jokaisessa amerikkalaisessa toimituksessa on uutiskokous. Siinä meillä on rutiini, jota voisi kehittää. Kuvitellaan, että meillä olisi kaksi ryhmää toimittajia. Toisen tehtävänä olisi käydä käsiksi asioihin kansalaisten kannalta, toisen insituutioden näkökulmasta. Tämä voisi olla heidän normaali tehtävänsä. Ja joka päivä he vertaisivat näkökulmiaan. Uskoakseni kaikki tämä olisi saavutettavissa nykyisten organisatoristen yms. rajoitteiden sisällä. Mutta muutos olisi silti melkoinen. Nythän kaikki journalistit enemmän tai vähemmän tuottavat juttunsa instituutioiden näkökulmasta.

— Roolini projektin johtajana on luoda suhteita sellaisiin organisaatioihin, jotka ovat halukkaita kokeilemaan asioita edellä selittämälläni tavoilla. Kokeiluissa voimme alkaa todistaa uusien rutiinien toimintatilaa. Uskon — ehkä siksi, että minun on uskotava — että päivittäisjournalismin sisällä on paljon enemmän tilaa uudistuksille kuin yleensä ajatellaan. Täytyy vain yrittää kehittää pieniä tilaisuuksia kokeilla suuria ajatuksia.

Journalismin tutkimus on kuitenkin 1970-luvulta alkaen tuottanut melkoisen määrän kirjallisuutta, jossa uutistuotannon erilaiset rajoitteet (talous, aika, lähdesuhteet jne.) korostuvat. Luuletko, että nämä tulokset ovat hiukan laimaannuttaneet tutkijoiden mielikuvitusta?

— Public Journalismin keskeiset ideat on johdettu kokonaan aiemmista teorioista siitä, millaisen lehdistön ja demokratian me haluamme. Ne palautuvat sellaisiin kirjoittajiin kuten James Carey (esim. 1987) tai häntä aiempiin kuten John Dewey (1927), mutta myös moniin muihin nykyisiin viestinnän tutkijoihin, kuten Ted Glasseriin (esim.

1991). Minusta tältä teoreettiselta pohjalta meillä on aika hyvä käsitys siitä, mitä haluamme demokraattiselta lehdistöltä. Sen pitäisi auttaa todellisen, aidon julkisuuden luomisessa ja säilyttämisessä, hiukan Habermasin kuvaamassa merkityksessä. Minulle nämä teoriat ovat tarjonneet riittävän hyvän käsityksen siitä, mitä me oikein haluamme. Siispä piti enemmänkin ajatella, miten se olisi tavoitettavissa.

— Mitä journalismin tutkimukseen tulee, luulen, että olemme oppineet melkein liian hyvin sen, että journalismilla on tietyt rajat ja rajoitukset. Olemme melkein eliminoineet ajatuksistamme sen mahdollisuuden, että toimittajat voisivat joskus olla *toimijoita*. Ja tässä Hannah Arendtin (1958) käsitys toiminnasta (action) kykyinä panna alulle jotain uutta merkitsee minulle paljon.

— Jos toimittajat eivät voi olla toimijoita, *mitä lehdistön vapaus oikein tarkoittaa?* Olen ottanut lehdistön vapauden ehkä hiukan kirjaimellisemmin kuin monet muut viestinnän tutkijat. Moniin viestintäteoreetikoihin on liiaksi vaikuttanut ajatteluperinne, jonka mukaan lehdistön vapaus kuuluu niille, jotka omistavat lehden. Olemme havainnollistaneet journalismin rajoitteita niin hyvin, että toimittajien vapaus on peittynyt näkyvistä. Tämä on myös yksi syistä, joka on johtanut suureen kuiluun tutkijoiden ja toimittajien välillä. Public Journalism on 'ainutlaatuista' minun mielestäni vain siinä mielessä, että se pyrkii ylittämään tuota kuilua.

— Minua kiinnostaa ennen kaikkea *suhde*, jonka voin intellektuellina luoda journalistien kanssa. Minua ei kiinnosta se, mitä intellektuellina voin sanoa heistä tämän suhteen ulkopuolella, vaikka monet tutkijat tekevät niin hyvällä menestyksellä. Minusta tähän jälkimmäiseen asemaan liittyy kuitenkin rajoituksia. Mitä tahansa totuuksia löydänkin journalismista itseni ja journalistien suhteen ulkopuolella, niillä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa journalismiin. Ne ovat vain totuuksia *journalismista*, olen itse innostuneempi etsimään totuuksia *journalistien kanssa*. Juuri siitä Public Journalismissa on kysymys, kokeilut ja uudet käytännöt ajavat argumentteja eteenpäin.

Miten journalistit ovat suhtautuneet Public Journalismiin?

— Meillä on ollut suhteita oikeastaan vain sellaisiin journalisteihin, jotka ovat olleet avoimia uusille lähtökohdille. Usein he ovat päätoimittajia, jotka ovat asuneet tietyllä paikkakunnalla jo jonkin aikaa, ja joilla on juuria siinä yhteisössä, jossa he toimivat. — Juuri tämä suhteiden luominen on kaikkein kiinnostavinta Public Journalismissa. Kehitämme esimerkiksi koko ajan eräänlaista liikkeen ydinkirjastoa. Se on eräänlaista toimittajien ja tutkijoiden yhteistä omaisuutta. Tämäkin itsessään on jo eräänlainen vallankumous. Avainteoksina tähän mennessä ovat nouseet esiin esimerkiksi Daniel Yankelovichin (1991) *Coming to Public Judgment*, Robert Putnamin (1993) *Making Democracy Work*, ja muita. Yksi tapa kehittää suhteita on siis ollut kerääntyä yhteisten tekstien äärelle.

— Olemme myös yrittäneet luoda uusia älyllisiä tiloja. Olen esimerkiksi järjestänyt 'vetäytymisiä' Northfolkissa, Virginiassa toimivalle lehdelle nimeltä *Virginia Pilot*. Olen saanut 40- 50 toimittajaa leirytyttyä viikonlopuksi hotelliin opiskelemaan Public Journalismia. Tätä varten he lukivat puolitoistatuumaisen pinon tekstejä demokratian teoriasta ja lehdistöstä, kirjoittajina de Tocqueville, James Carey, Putnam, Yankelovich ja myös Rosen. Yritimme sitten miettiä, mitä nämä ajatukset tarkoittaisivat heidän lehtensä kannalta. Sikäli kuin tiedän, tapaus on amerikkalaisessa journalismissa ai-

nutlaatuinen.

— Davis 'Buzz' Merrit ja minä olemme puhuneet paljon yhdessä, kirjoittaneet yhdessä. Public Journalismin tunnetukseksi tuleminen alkoi juuri meidän äänemme yhteispeleistä. Ajatus liitettiin yhtä lailla tutkijaan kuin aktiiviseen journalistiin. On ollut hyvin tärkeää säilyttää tämä käsitys.

Siirtyessään uusien rutiinien tuottamiseen Public Journalism tavallaan legitimoit joitakin uusia käytäntöjä, eikö totta. Eikö tällainen suhde tutkimuksen ja käytännön välillä vaivaa sinua?

— Totta kai. Jos ymmärrän oikein, tarkoittatte sitä, että mikä tahansa rutiini jollain tavalla suosii joitakin osallistujia muita enemmän. Tämä on monimutkainen kysymys. Tavallaan rutiinien ympärillä on aina valta, joka pitää ne paikallaan. Siinä mielessä mikä tahansa olemassa oleva heijastaa valtajärjestelmää. Kuitenkin tällainen Foucault'lainen valta on aina radikaalisti *epätäydellistä*. Ellei se ole sitä, demokratia on vain kangastus. Public Journalismin lähtökohta on, että demokratia ei ole kangastus, vaan käytännöllinen ilmiö, joka täytyy tehdä todeksi. Demokratia on toimintaa, tai kuten Dewey sanoi, 'elämäntapa'.

— Olen aika lailla sinut seuraavan ajatuksen kanssa: journalistien ja monien muiden julkisesti toimivien ihmisten, mukaanlukien intellektuellien, pitäisi asettaa *demokratia elämäntapana muiden elämäntapojen edelle*. Tämä on hyvin erilainen käsitys demokratiasta kuin se, jonka mukaan demokratia on vain informaatiota polttoaineekseen tarvitseva systeemi. Meidän, jotka olemme koulutettuja, jotka tuotamme ihmisille tietoa ja jotka toimimme demokratian nimissä, on tehtävä mahdolliseksi myös muille ihmisille ottaa osaa tähän elämäntapaan. Se on kiistelystä, keskustelusta, oppimisen, vaihdon ja vastavuoroisen toiminnan elämää. Se on tietysti vain yksi visio elämästä, monia muitakin on; vaikkapa se, että hyvä elämä on hiljainen, mukava, turvallinen ja yksityinen. Journalistien ei kuitenkaan tarvitse edustaa ja sietää tällaista yksityistä näkemystä onnesta, koska niin monet muut instituutiot pitävät huolta siitä. En näekään ongelmaa siinä, että journalismi edustaa — Arendtin sanoin — 'julkista onnea'.

Mutta tähän johtaa tietynlaisen kansalaisuuden kannattamiseen? Eikö se saa teoreettikkoa epäroimään näinä monikulttuurisuuden aikoina?

— Kyllä. Mutta emme ole vielä oikein päässeet käsiksi tähän kysymykseen. On totta, että Public Journalism edistää tiettyä käsitystä kansalaisuudesta. Itse en ole varma onko se oikea käsitys. Ainakaan sen ei pitäisi olla ainoa. Kaikesta huolimatta me sanomme, että tällä kansalaisuuden kuvalla *journalistin* pitäisi toimia. Asiasta ei ole vielä erityisemmin ehditty väitellä. Journalistit eivät ole vielä itsekään oikein olleet valmiita myöntämään, että heillä on tietty käsitys kansalaisuudesta.

Näetkö Public Journalismille kansainvälistä tulevaisuutta?

— Totta kai. Samantapaiset olosuhteet tuottavat samantapaisten avausten tarvetta ja mahdollisuuksia. Mutta tapahtuuko sitä vai ei, riippuu niistä suhteista, joita kehittyvä journalismi pohtivien ja sitä tekevien ihmisten välillä. Esimerkiksi Etelä-Afrikassa tunnetaan kiinnostusta Public Journalismia kohtaan. Meille on silti aivan yhtä tärkeää oppia heidän kokemuksistaan kuin pyrkiä viemään omia ajatuksiamme sinnepäin. Maan sisäisistä jännitteistä johtuen Etelä-Afrikassa on ajateltu paljon journalismin

roolia konflikteissa. He tietävät jotain siitä, me emme. Siellä puhutaan ns. 'välittävästä journalismista' (mediation journalism), joka on pyrkinyt edistämään mustien ja valkoisten välisestä julkista dialogia. Public Journalismin ympärille on syntynyt liikehdintää myös muualla, asiaa pohditaan kansainvälisellä joukolla mm. marraskuussa Espanjassa.

Millaisia esteitä idean eteenpäin viemisessä on ollut?

— Suurimpia kaikista esteistä on toivottomuus. Ihmiset on yhä enemmän vannonut yleinen tunne siitä, että media johtaa meitä ja että media on muuttumaton ja muuttamaton voima, joka kulkee omaa tietään. Tässä onkin paikallaan tehdä yksi tärkeä erottelu. Journalistien, viestinnän tutkijoiden, intellektuellien ja kansalaisten on aika erottaa toisistaan *media* ja *journalismi*. Media on jättiläismäinen kompleksiksi, systeemi, joka on 'jossain tuolla'. Siitä on tulossa yhä kansainvälisempi, yhä kaupallisempi, yhä kiinteämmin teknologiaan sidottu, täysin integroitunut verkosto; mediaa voi verrata kansainväliseen pankkijärjestelmään, öljykauppaan tai muuhun aivan oman logiikkansa mukaan toimivaan järjestelmään. Niiden logiikka on pääoman, laajentumisen ja teknologian logiikkaa.

— Tuon kompleksin sisälle sijoittuu tämä julkisen taito (public art) jota kutsumme *journalismiksi*. Ennen journalismia saattoi pitää melkein samana kuin mediaa. Nyt kysymys kuuluu, selviääkö journalismi mediasta hengissä. Haluaisin nähdä ihmisten ympäri maailmaa puolustavan journalismia tärkeänä demokraattisena taitona. Tämä puolustustaistelu vaatii paljon mielikuvitusta, ja kuten sanoin aiemmin, monia uudensuhteita.

Yksi keskustelun esteistä Suomessa saattaa olla käsitteellinen. Suomen kieli ei näet tunne kirjaimellisesti erottelua 'audience' — 'public'. Yritämme selvittää näiden käsitteiden kanssa yhdellä ja samalla sanalla: yleisö. Tarkoitatko äskeisellä erottelullasi sitä, että medially on 'audience' ja journalismilla 'public'?

— Termin puute kuulostaa hankalalta. Teidän pitäisi keksiä jokin sana viittaaamaan yleisöön merkityksessä *public*. Mitä journalismiin tulee lisäksi vielä, että se ei vain puhu kansalaisyleisölle (public) vaan myös muokkaa ja muodostaa sitä. Yksityiselle ihmiselle kyse on katselijan ja kriitikon roolien erosta. Mutta minusta intellektuellilla on oltava erilainen suhde näihin kahteen. Journalismi on jotain, jonka syntyä ja luomista meidän on autettava. Mediaa sitavastoin pitää tutkia, katsella ja kritisoida — ja varoa. Sen suhteen meillä ei ole enempää sananvaltaa kuin kansainvälisen pankkijärjestelmän suhteen.

— Vaikka journalismin ja median välillä ei voi tehdä eroa välinekohtaisesti, journalismille otollinen tila ainakin yhdysvaltalaisessa televisiotoiminnassa on pienentynyt viime aikoina melkein kestävämmäksi, se on melkein tuhattu. Tämä havainnollistaa median ja journalismin välistä konfliktia. Uskon silti, että journalismia voi toki tehdä televisiossa, mutta kaupalliset paineet ja toiminnan globalisoituminen ovat siellä edenneet pidemmälle kuin lehdistössä. Siksi journalismilla on enemmän elintilaa lehdistössä kuin sähköisissä viestimissä.

— Journalismille ei tietenkään ole koskaan mahdollista luoda täysin varjeltua ja turvallista toimintaympäristöä. Olemme oppineet, että valtio ei ole sopiva ympäristö

journalismille, ei liioin suuri liikeyritys. Sanoisin, ettei edes akateeminen instituutio ole sitä, saati muu julkinen instanssi, kuten ammattiyhdistys. Journalismin taidon ja sen organisatorisen ympäristön välillä vallitsee aina jännite. Tämä on juuri lehdistön vapauden ongelma. Lehdistön vapaus on liian tärkeä käsite kuvaamaan vain valtion ja lehdistön välisiä suhteita. Se liittyy minkä tahansa journalistisen toiminnan suhteeseen mihin tahansa organisaatioon sisällä. Kysymys on pitkälti siitä, voiko lehdistön vapaudesta tulla yhteiskunnallisesti niin voimakas, että erilaisissa organisatorissa ympäristöissä voi syntyä vapaasti toimivia journalistisia kulttuureja. Uskon, että se on mahdollista, mutta ajattelen myös, että journalismin on tämän vuoksi muututtava. Tiedän, että sen tiellä on suuria esteitä, mutta mitä vaihtoehtoja meillä on? Tutkijoine voimme tietysti päivitellä, että 'katsokaa mitä media tekee meille!'. Sellainen diskurssi kuitenkin esittää ihmiset median uhreina. En usko, että meidän tutkijoina ja intellektuelleina pitäisi tuottaa sellaista diskurssia, vaikka media jatkuvasti tekisikin niin.

Kuulut niihin, jotka ovat viime vuosina esittäneet palaamista vuosisadan vaihteen pragmatistisiin ideoihin. Miksi pragmatistinen filosofia mielestäsi on nykyään niin tenhovoimaista?

— Syitä on tietysti monia. Ideologioiden loppuunkuluminen, jatkuva epävarmuus, jonka jokainen maailmanpolitiikkaa, taloutta ja demokratiaa ajatteleva kohtaa. Totalisoivia käsitteitä ja käsityksiä epäillään yhä yleisemmin. Täydelliset ideologiat ovat epäuskottavia, ja tämä auttaa ihmisiä näkemään pragmatismien arvon. Kun olet perustavalla tavalla epävarma, parasta, mitä voit tehdä on kokeilla (experiment). Kokeeseen ei näet tarvita suurta, yleistä teoriaa, vaan voit aloittaa pienestä. Siinä on pragmatismien voima.

— Luulen, että pragmatismi on myös paras älyllinen traditio, jos avainongelmana on demokratia — ja John Dewey on tässä ehkä paras opas. Pragmatismi näkee tiedon etenevän. Sen mukaan tieto ei tule asiantuntijoilta, ei ideologiasta, eikä tieteestäkään, se ei ole koskaan varmaa tai absoluuttista. Tieto syntyy tutkimuksen prosessista, jossa kokeiden määrä laajentaa muun muassa osallistujien lukumäärää — ja mitä enemmän, sen parempi. Minulle se on Public Journalismien vahvuus, liike on alati laajentuva tiedon lähde.

Miten pragmatismi, 100- vuotias filosofia, voi tarjota relevantteja vastauksia tai inspiraatiota tänään?

— Nimenomaan inspiraatiota se voikin tarjota, ei vastauksia. Juuri sitä tarkoitan kun sanon, että sen varassa on helppo *alkaa* toimia. Se ei edellytä, että tunnet ongelman ennen kuin ryhdyt toimeen.

— Toisaalta, kuten Dewey sanoi, *demokratian käsite itsessään on tarpeeksi radikaali*. Ei tarvita muuta radikalismia. Tämä on minulle ehkä inspiroivinta pragmatismissa. Se sanoo, että jos otamme demokratian vakavasti, meidän täytyy todella muuttaa elämäntapaamme. Ei riitä, että yksilöt oppivat, että eliitit oppivat, vaan yhteisöjen on opittava — ja opittava julkisesti — vasta siiten demokratia alkaa toteutua. Demokratian ideassa on minusta sellaista radikalismia, joka voi tarjota monille ammatikunnille ja ihmisryhmille täydellisen muutoksen 'esityslistan'. Jos voisi todella luoda yhteisöjä, jotka oppivat, se vaatisi niin paljon enemmän kuin nyt teemme, ei yksin journalisteilta, vaan myös poliittisilta johtajilta, erilaisilta opettajilta, lääkäreiltä, tavallisilta

kansalaisilta, ay- johtajilta — keneltä tahansa. Pitäisi ajatella viestintätekojen ja niiden luomien kykyjen välistä suhdetta. Sitä me emme nyt tee.

— Minulle argumentti alkaa Deweyn (1927) kirjasta *The Public and Its Problems*, jossa hän yrittää luonnostella, mitä todella vaatisi, että julkinen yhteisö (public) todella saataisiin aikaiseksi. Ja hänen vastauksensa on: paljon enemmän kuin pelkkää informaatiota. Hänen vaatimuksensa ovat hyvin radikaaleja, mutta ne ovat sellaisia, jotka tuntuvat nykyään monista ihmisistä hyvin uskottavilta.

Yksi pragmatismen vahvoista perusvireistä on ajatus konsensuksesta. Mil-laisten kulttuuristen jne. rajojen sisällä tällainen idea on mahdollinen?

— En asettaisi kysymystä Public Journalism osalta ihan noin. Konsensuksen korostamisen sijaan Public Journalism sanoo, että on aina mahdollista löytää pohja viestinnälle, ja ehkä *yhteisymmärrys ongelman luonteesta*. Ajatus, jonka mukaan hyvin sujuvan politiikan lopputulos on yhteisymmärrys on minusta vaarallinen illuusio, koska terveessä demokratiassa on aina konflikteja etujen, ideologioiden ja mielipiteiden välillä. Olemme oppineet tarpeeksi tällä vuosisadalla tunnistaaksemme vaarat, joita politiikan ja konsensuksen yhteenliittämiseen liittyy. Joskus saattaa kuulostaa siltä kuin pyrkisimme tällaiseen, mutta se on väärinkäsitys.

— Uskon, että voimme löytää yhteisymmärryksen sellaisista asioista kuin ”Tämä on nyt meidän ongelmamme. Tästä meidän täytyy päättää. Tässä me olemme ja tänne me haluamme”. On mahdollista löytää jonkinlainen yhteisymmärrys siitä, missä yhteisö on kun se kulkee ajan halki. Tämän vuoksi monet varhaiset Public Journalism keskustelut koskivat ’kansalaisten esityslistan’ (citizens’ agenda) puuttumista journalismista. Konsensusta siitä, mitä ihmisten ongelmille pitäisi tehdä ei ollut, mutta sitä saattoi etsiä yksinkertaisesti listasta ongelmia, jotka olivat yhteisölle ajankohtaisia.

— Mutta tässä rajoittuneemmassakin merkityksessä on tyrannian vaaransa. Voi hyvin kysyä, ”kuka sinä olet sanomaan, että tässä on kansalaisten agenda?” Ratkaisun peruste on minusta ideoiden pohjan laajuus, se, kenellä on ollut ääni keskustelussa. Hyvin tehty Public Journalism vastaa tähän haasteeseen. Emme tähtää politiikan vailla konflikteja, vaan politiikkaan, jossa ristiriidat ovat tuottavia ja hedelmällisiä, joss ne liikuttavat asioita eteenpäin ja edesauttavat ongelmien ratkaisua.

Eikö journalismille asetu tässä jälleen hiukan paradoksaalinen tehtävä. Miten journalismi voi ensin luoda julkista elämää, osallistua julkisuuden rakentamiseen ja ongelmien artikulointiin, mutta vetäytyä tämän jälkeen taustalle? Eikö rajanveto ole aika mahdotonta?

— Olen samaa mieltä, teoriassa. Käytännössä rajanveto ei ole ihan niin mahdotonta. Teoriassa se on, koska hyvää teoreettista, filosofista vastausta kysymykseen ei ole. Journalistit usein kysyvät minulta, missä linja kulkee. Sanon aina, että en tiedä, mutta te kyllä löydätte sen. Tämä on klassinen esimerkki pragmaattisesta lähestymistavasta. Kohtaat ongelman, kun se on edessäsi. Esimerkiksi yhdessä kokeilussa sanomalehti Länsi- Virginiassa ryhtyi motivoimaan laajaa kansalaisryhmää miettimään, mitä pitäisi tehdä aluetta kohdanneen massiivisen työpaikkojen menetyksen edessä. Lehti kokosi joukon toimintaryhmiä, kansalaisten toimikuntia, jotka alkoivat pohtia ongelmaa. Lehti lupasi kirjoittaa näiden ihmisten työstä, kun nämä edistyvät, se lupasi niille palstatilaa, jos oli tarvetta puhutella suurempaa yleisöä. Yksi ryhmistä halusi

myös tavata pormestarin, ja lehti järjesti tapaamisen. Kaikki tämä menee paljon perinteisen objektiivisuuden tuolle puolen.

— Mutta lehden täytyi myös itse kirjoittaa tästä samasta prosessista. Niinpä sillä oli ongelma. Journalistit kysyivät itseltään: ”Manipuloidaanko meitä nyt? Kenen etuja me palvelemme?”. Ja tätä piti kysyä joka päivä — tämä liittyi siihen mitä aiemmin sanoin rutiineista. Sitä piti kysyä samaan tapaan kuin kysytään, mikä tänään on uutinen. Se ei ole ratkaisu, mutta se on pragmaattinen toimintatapa. Päätoimittaja myös pyysi yhtä lehden kolumnistia kirjoittamaan prosessista. Hän pyysi tätä olemaan ryhtymättä mukaan itse prosessiin, mutta kirjoittamaan siitä mitä itse ajatteli. Koluministille taatiin itsenäinen ääni. Siinä toinen pieni pragmaattinen ratkaisu. Sekään ei ratkaise itse ongelmaa, mutta uskon, että on myös tapoja, joilla ratkoa ongelmia.

— Toinen tapa vastata kysymykseen on sanoa, että perinteinen journalismi kamppailee sen kanssa myös. Kerron esimerkin. Oletetaan, että sanomalehti saa vihiä korruptiosta paikallisvaaleissa. Se panee asialle ryhmän tutkivia journalisteja. Ilmenee, että petoksia esiintyi laajasti. Parin kuukauden tutkinnan jälkeen faktat ovat koossa ja jutut julkaistaan suurin otsikoin. Toimitus on ylpeä, ja ajattelee voittavansa Pulitzerin. Juttu ei kuitenkaan pääty tähän. Osavaltion pääkaupungissa poliitikot lukevat lehteä. Heidän täytyy sitten päättää mitä tehdään: uusitaanko vaalit, vai pannaanko alulle oma tutkimus, vai ohitetaanko koko väite olankohautuksella. Mitä tahansa he tekevätkin, *lehden on kerrottava siitäkin*. Tässä meillä on siis juttu, jossa lehti on täydellisesti osallinen. Koko tapausta ei olisi ilman heidän tutkimustaan, lehti on investoinut valtavasti juttuun, sillä jos vaalit uusitaan, Pulitzer saattaa tulla.

— Mitä lehti siis tekee? Nostaa kätensä pystyyn ja sanoo, me emme enää kirjoita tästä? Ei tietenkään! He päättävät ratkaista ongelman jollain käytännöllisellä tavalla. Esimerkki ei muuten ole keksitty, vaan se sattui Philadelphia Inquirerille, yhdelle meidän laadukkaammista lehdistämme, jolla on vahva tutkivan journalismin maine. Sen toimitus on muuten Public Journalismmin kaikkein kiivaimpia vastustajia. He sanovat, etteivät he halua osallistua. Mutta kuten esimerkkinä osoittaa, he ovat jo mukana. Pulitzeria ei muuten tullut, finaaliin juttu kyllä pääsi.

— Kaiken kaikkiaan ajatus journalismista kohteestaan ja yhteisöstään etäisenä toimintana on älyllisesti niin heikko, että sen täytyy väistyä.

Uskotko, että yhteiselle ongelmien tunnistamiselle tarpeelliset ydinarvot ovat asia, josta voidaan päästä yksimielisyyteen? Onko tällainen todella mahdollista jälkikapitalistisessa, monikulttuurisessa maassa?

— En tiedä. Toivon niin, mutta en usko, että kukaan tietää, ovatko ydinerot yhteisiä ydinyhtäläisyyksiä voimakkaampia? Yksi globalisoituneen talouden seurauksista on joka tapauksessa yksittäisten yhteisöjen suvereniteetin katoaminen. Kukaan ei enää hallitse omaa kohtaloaan. Se on iso ongelma, mutta luo meille yhä enemmän yhteisiä ongelmia. Uskon mahdollisuuteen, että yhteisten ongelmien juurilla *löydämme tai luomme* joitakin yhteisiä arvoja. Mutta juuri yhteisten ongelmien ja yhteisten arvojen välille sijoittuu demokraattisen politiikan teon ja diskurssin haaste. Se osa tarinaa on vielä kertomatta, tulevaisuus päättämättä. Emme tiedä. Siksi voi aina toivoa, vaikkei olisikaan optimisti — mitä en muuten ole. Tämäkin on tärkeä erottelu. Optimismi on täysin perusteetonta, toivo on ehdottoman tärkeää.

Otetaan vielä yksi hiukan äärimmäinen käytännöllinen esimerkki, LA:n rotusuhteet. Miten Public Journalism -journalisti voisi saada mustan jenginuoren ja korealaiskauppiaan rakentamaan keskusteluyhteyteen?

— Voi olla ettei mitenkään. Yksi asioista, joka meidän täytyy oppia on se, milloin julkinen keskustelu todennäköisesti toimii ja milloin ei. Public Journalismin oleellinen taito ei ole luoda kaupunkikokouksia, vaan antaa julkiselle elämälle mahdollisuus. Nykyään journalistit ja yhteisöt ylipäättään eivät pidä julkista keskustelua keinona parantaa mitään ongelmia, ja siksi sille ei anneta edes mahdollisuuksia. Todetaan ikäänkuin jo etukäteen, ettei se voi koskaan toimia. Siksi on vaarallista nähdä Public Journalism vain joukkona tekniikoita. Silloin yrittää luoda dialogia siellä tai täällä ja pian ei tiedä mitä on tekemässä. Kutsut vaikka jengiläisiä ja korealaisia kauppiaita samaan huoneeseen huutamaan toisilleen. Joku voi päätyä ammutuksi! Se on ihan todellinen mahdollisuus. Pitää miettiä tarkkaan ennen kuin alkaa juoksennella ympäriinsä tekemässä sellaista. Dialogi dialogin vuoksi ei ole tavoittelemisen arvoista.

— Mutta kysymys koskettaa tärkeää asiaa, joka kyllä huolestuttaa minua. Kyseessä ei ole mikään peli. Kun ajattelee näitä Public Journalismin haasteita, objektiivisuus alkaa näyttää paljon houkuttelevammalta! Ei tarvitse murehtia puukotuksista ja ampumisista, ne ovat jonkun muun murhe. Yksi objektiivisuuden nerouksista onkin, että se rajoittaa vastuuta. Se on suuri helpotus alan ammattilaisille. Ymmärrän kyllä miksi. Juuri siksi ihailen liikkeessä mukana olevia journalisteja. He ottavat henkilökohtaisia riskejä. Minulle tämä ei ole riskaabelia, itse olen professorin virassa. Minä teen sanastoa ja luon käsitteitä. Heidän täytyy tehdä asioita omissa yhteisöissään. Public Journalismissa onkin minulle kysymys myös solidaarisuudesta demokratiasta piittaavia journalisteja kohtaan.

Millaista kritiikkiä olette saanut akateemisilta kollegoilta?

— Tähän asti vastaanotto on ollut positiivinen. Toivon, että ihmiset näkevät Public Journalismin avauksena, uutena tapana toimia. Lopulta akateemisen väen kanssa keskustelut ovat melko samanlaisia kuin journalistienkin. Minulle avain on kysymys, voimeko luoda suhteita. Public Journalismin oivaltavat ne, jotka haluavat tehdä sitä, eivät ne, jotka haluavat tutkia sitä.

— Ennen kaikkea tarvitsemme ihmisiä, jotka haluavat tehdä tätä työtä journalistien kanssa. Se edellyttää muutosta meissä tutkijoissakin, tavoissa, joilla teemme työmme ja arvioimme sen tuloksia.

**Teksti: Heikki Heikkilä ja Risto Kunelius
Kuvat: Heikki Heikkilä ja Hannu Vanhanen**

KIRJALLISUUS

- Arendt, Hannah (1959) *Human Condition*. Chicago: University of Chicago Press.
- Carey, James W. (1987) *The Press and the Public Discourse*. *The Center Magazine*, March- April, 4- 16.
- Dewey, John (1927) *The Public and its Problems*. New York: Henry Holt.
- Glasser, Theodore L. (1991) *Communication and the Cultivation of Citizenship*. *Communication*, 1991, Vol. 12, 235- 248.
- Luostarinen, Heikki (1995) *Amerikan uusinta uutta: Kansalaisjournalismi*. *Journalisti* 8.6.1995.
- Merritt, Davis Jr. (1995) *Public Journalism and Public Life. Why Telling the News Is Not Enough*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. Publishers.
- Putnam, Robert D. (1993) *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Rosen, Jay (1991) *Making Journalism More Public*. *Communication* 12(1991):2, 267- 284.
- Rosen, Jay (1994) *Making Things More Public: On the Political Responsibility of the Media Intellectual*. *Critical Studies in Mass Communication* 11(1994):4, 363- 388.
- Rosen, Jay & Merritt, Davis Jr. (1994) *Public Journalism: Theory and Practice*. An Occasional Paper of the Kettering Foundation, 3- 28.
- Yankelovich, Daniel (1991) *Coming to Public Judgment. Making Democracy Work in a Complexed World*. Syracuse New Jersey: Syracuse University Press.

Tiedotustutkimus –lehti ilmestyy seuraavasti

	deadline	ilmestyy
4/1995	30.10.	15.12
1/1996	31.01.	15.03.
2/1996	31.03.	15.05.
3/1996	31.08.	15.10
4/1996	31.10	15.12